

Lensbesidderen har alt i mange Aar haft sin Opmærksomhed henvendt paa det store Problem, hvordan man skulde blive af med den store Tørvemasse, saaledes at der kun blev efterladt et mindre Tørvelag paa Undergrunden af Hensyn til den efterfølgende Kultivering.

I Mod sætning til den ældre Tids Anskuelse, hvor man kun kunde tænke sig Mosen angrebet fra Landsiden enten ved Kultivering paa Overfladen eller ved Bortskæring af Tørven med efterfølgende Kultivering af den afgravede Mose, maatte det efterhaanden blive klart, at denne Fremgangsmaade ikke førte ret langt. Den nyere Tids mange Opfindelser paa det industrielle og mange andre Omraader fæstnede hos Lensbesidderen den Overbevisning, at den eneste fremkommelige Vej, ad hvilken Tørvemassen kunde blive fjernet paa et i Forhold til dens Dybde og Udstrækning blot nogenlunde stort Areal aarligt, maatte være, om Tørvene kunde gøres anvendelige paa Stedet i et eller andet større industrielt Foretagendes Tjeneste. Lensbesidderen har derfor i særlig Grad haft sin Opmærksomhed henvendt paa at faa Tørvemassen anvendt paa denne Maade.

I saa Henseende har der været gjort et Par, desværre forgæves Forsøg. For ca. 15 Aar siden blev der midt ude i Mosen tæt ved Vildmosegaard anlagt en Spritfabrik, der var baseret paa fremmed Kapital. Fabrikken blev anlagt ret storstilet og var beregnet paa aarlig at afgrave Tørven paa et betydeligt Areal — 30—40 Tdr. Land. Da det imidlertid viste sig, at Produktionen ikke var lønnende, blev den snart opgivet og Fabrikken nedlagt.

Nogle Aar senere blev den nordlige Halvdel af Mosen bortforpagtet til A/S Aamosen, som agtede at udnytte Tørvene til Briketter, og som skulde svare en aarlig Afgift pr. Ton færdige Briketter, dog som Minimum 6,000 Kr. Ved Forpagtingens Indgaelse regnedes med, at Selskabet, ligesom Spritfabrikken, vilde afgrave 30—40 Tdr. Land aarlig.

Da Selskabet endnu i Fjor, i sit 5te Forpagtningsaar, ikke havde foretaget sig noget i Retning af at begynde sin Virksomhed, og da Forpagtningskontrakten hjemlede Lensbesidderen Ret til at opsigte Forpagtningen, hvis Selskabet ikke inden det 6te Forpagtningsaars Udløb maatte have bygget mindst en Fabrik og sat den i fuld Drift, samt da adskilligt tydede paa, at Selskabet ikke — i hvert Fald foreløbig — vilde paabegynde sin Virksomhed, foretrak Lensbesidderen allerede i Oktober Maaned 1917, altsaa paa et Tidspunkt, hvor man endnu ingen Anelse kunde have om den først i indeværende Aar officielt fremsatte Tanke om Statens Erhvervelse af Vildmoserne — at træde i Forbindelse med Ingeniør Sommerfeldt, dansk Undersaat, men [den Gang ansat som Overingeniør i et stort tysk Firma, der bl. a. i flere Aar har beskæftiget sig med Udnyttelse af en Mose i Pommern, som skal have betydelig Lighed med de danske Vildmoser.

Ingeniør Sommerfeldt maatte ifølge sin Stilling antages at sidde inde med gode og praktiske Erfaringer for, hvordan en storstilet Udnyttelse af Vildmosen lader sig realisere, og han, hvem det Lensbesidderen tilhørende, af Oberstløjtnant Dalgas i sin Tid udarbejdede Materiale vedrørende den lille Vildmose blev stillet til Raadighed, udarbejdede paa Grundlag heraf og sine i Tyskland indhentede Erfaringer en Plan til Udnyttelse af Mosens Tørvemasse. Denne Plan, hvis tekniske Side er anerkendt fra kompetent Side, regner med Anvendelse af endnu større Tørvareal aarlig end Aamoseselskabets oprindelige Plan, og der tages ved den Sommerfeldtske Plan ogsaa tilbørligt Hensyn til en senere Kultivering af de afgravede Arealer. Da man i Efteraaret 1917 ikke til Vished kunde vide, om A/S Aamosen i Løbet af 1918 vilde bygge Fabrik og sætte den i Drift, og om Selskabets Forpagtningsforhold dermed vilde blive opretholdt, kunde Forhandlingerne den Gang ikke føres videre med Overingeniør Sommerfeldt.

I indeværende Aar er Forholdet til Aamoseselskabet bleven klarlagt, idet Selskabet har opsagt sin Forpagtning til Ophør 1. Juli 1919. Saa snart dette blev meddelt Hr. Sommerfeldt, gik han i Gang med at søge skabt den økonomiske Basis for sin Plans Realisation. Hvorvidt denne Side af Sagen er fremskreden, vides i Øjeblikket ikke med Sikkerhed. Der skal i denne Maaned føres Forhandlinger mellem Lensbesidderen og Hr. Sommerfeldt angaaende Udnyttelsen af den nordlige Halvdel af Mosen. Efter hvad der hidtil foreligger meddelt om denne Sag, er der nogen Grund til at mene, at den gaar i Orden.